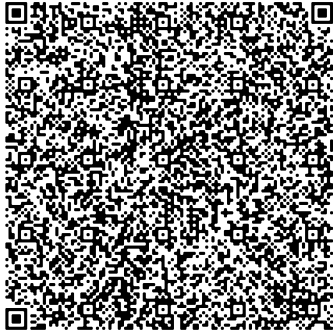

ЗАРУБІЖНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД

УДК 378.22:378.4(73)

Світлана Сисоєва

ORCID iD 0000-0003-2499-732X

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент
НАПН України, завідувач НДЛ освітології,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
пр-т М. Тимошенка 13 б, 04212 м. Київ, Україна,
s.sysoieva@kubg.edu.ua

Ірина Регейло

ORCID iD 0000-0003-0512-2456

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
начальник науково-організаційного відділу, НАПН України,
вул. Січових Стрільців, 52-А, 04053 м. Київ, Україна,
240615@ukr.net

ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ США

У статті висвітлено зміст підготовки докторів філософії у галузі освіти в провідних університетах США; проаналізовано освітню складову освітньо-наукових програм докторського рівня; форми організації підготовки докторів філософії у галузі освіти; окреслено перспективи використання досвіду підготовки докторів філософії у галузі освіти в Україні, зокрема, щодо змісту освітньої складової освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії у галузі освіти в Україні, їх індивідуалізації, проблематики докторських досліджень, підготовки докторів філософії у галузі освіти (Ph.D), докторів у галузі освіти (Ed.D).

Ключові слова: доктор філософії; докторські програми; курси зі спеціалізації.

Постановка проблеми та її актуальність.

Освітньо-наукова програма згідно з Законом України «Про вищу освіту» – це «система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти» (Закон України «Про вищу освіту»). Підкреслимо, що вже з вересня 2016 р. повинна розпочатися підготовка здобувачів вищої освіти в аспірантурі за новими освітньо-науковими програмами, які до цього часу мають бути акредитовані Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Варто зазначити, що вищим навчальним закладам та науковим установам на правах їх автономії

та самоврядності надається право самостійно розробляти та реалізовувати освітньо-наукові програми в межах ліцензованої спеціальності, запроваджувати необхідні спеціалізації, визначати їх зміст і програми навчальних дисциплін.

Утім нині виникають труднощі щодо розроблення змісту освітньо-наукових програм для підготовки фахівців на третьому рівні вищої освіти, що зумовлено: відсутністю затверджених на державному рівні стандартів вищої освіти за кожною спеціальністю та паспортів (стандартів) нових спеціальностей, за якими буде здійснюватися підготовка і захист докторів філософії і присудження наукових ступенів і вчених звань; невизначеністю предметного поля підготовки докторів філософії у галузі освіти, що не може не позначитися на змісті докторських програм.

За таких умов, виникає необхідність звернення до досвіду підготовки докторів філософії у галузі освіти у провідних університетах світу, що може слугувати методологічним орієнтиром

для національної практики імплементації Закону України «Про вищу освіту» із зазначеного питання.

Передусім заслуговують на увагу університети США, які здійснюють підготовку докторів філософії у галузі освіти та входять до переліку 100 найвпливовіших світових брендів вищих навчальних закладів, а саме: згідно з Академічним рейтингом університетів світу «Шанхайський» (The Academic Ranking of World Universities (Shanghai)), Рейтингом університетів світу за версією «Таймс» (The Times Higher Education World University Rankings), Рейтингом університетів світу «К'ю Ес» (QS World University Rankings).

Аналіз наукових праць, присвячених проблемі. З-поміж досліджень зарубіжних учених щодо проблем підготовки здобувачів ступеня PhD визначаємо такі основні напрями: методологія докторської освіти (К. Бічамп (C. Beauchamp), М. Джазвас-Мартек (M. Jazvas-Martek), Л. МакАлпін (L. McAlpine)); провідні тенденції розвитку докторської освіти в умовах глобалізації (Ф. Альтбах (Ph. Altbach), Л. Райзберг (L. Reisberg), Л. Рамблі (L. Rumbley)); реформування докторської освіти в Європі (А. Бітусікова (A. Bitusikova), Дж. Еггермонт (J. Eggermont), Дж. Чамбаз (J. Chambaz)); виклики і підтримка розвитку докторських програм (С. Гарднер (S. Gardner), стан докторської освіти (Р. Еренберг (R. Ehrenberg), Дж. Джейкубсон (G. Jakubson), Дж. Гроен (J. Groen), зокрема з педагогіки (Б. Адкінс (B. Adkins) та труднощі, з якими стикаються здобувачі ступеня PhD (Х. Кернс (H. Kearns), М. Гардінер (M. Gardiner), К. Маршалл (K. Marshall).

У національній педагогічній теорії проблема підготовки фахівців вищої кваліфікації висвітлено в площині методології (Л. Ваховський, С. Гончаренко, О. Сухомлинська); тенденцій їх підготовки в Україні в ХХ – на початку ХХІ ст. (І. Регейло); через різні аспекти компаративного аналізу докторської освіти в зарубіжних країнах (В. Луговий, Л. Лобанова, О. Поживілова, Ж. Таланова); розвиток наукового потенціалу (М. Бірюкова). В останні роки з'явилися праці В. Огнев'юка, С. Сисоевої, у яких розкриваються проблеми експертизи докторських програм для підготовки докторів філософії у галузі освіти (Огнев'юк В., Сисоева С., 2015).

Компетентнісний підхід щодо створення та реалізації освітньо-наукових програм для підготовки на третьому рівні вищої освіти представлено в працях Ю. Рашкевича (Рашкевич Ю. М., 2014), В. Лугового, Ж. Таланової (Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації, 2014), Ю. Холіна, С. Кравцова, Т. Маркової (Сучасні підходи до побудови освітніх програм. Методичні матеріали, 2014). Особливості освітньої складової докторських програм у галузі освіти в Гарвардському університеті розкрито І. Регейло та Н. Базелюк (Регейло І. Ю., Базелюк Н. В., 2015).

Разом з тим, на сьогодні бракує праць з аналізом зарубіжного досвіду підготовки докторів філософії у галузі освіти, його узагальненням з метою запровадження в Україні.

Мета статті – розкрити зміст освітньої складової освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії у галузі освіти в провідних (за рейтингом) університетах США.

Зміст університетської підготовки докторів філософії у галузі освіти: американський досвід. Освітня політика США спрямована на розвиток докторської освіти, її якості, конкурентоспроможності, підтримку вищих навчальних закладів щодо різноманітності докторських програм. Так, вища освіта США, як зазначає Дж. Уокер, характеризується децентралізованістю, великою незалежністю і демонструє різноманіття організацій і пропозицій вищих шкіл щодо підготовки докторів філософії, що офіційно відповідають за докторські програми в дослідницьких університетах (Walker G., 2008, с. 35-48).

Така увага до підготовки докторів філософії пов'язана з тим, що, з одного боку, університети забезпечують ринок праці молодими висококваліфікованими фахівцями, з іншого – дослідження, що проводяться в університетах, сприяють прогресу суспільства і підвищенню якості освітніх програм усіх рівнів.

Докторантура (Graduate School of Education) у США – це організаційна структура у вищій школі постбакалаврського рівня, яка забезпечує підвищену/найвищу академічну підготовку в спеціальних структурних підрозділах, що мають статус коледжу або школи (Graduate Schools), та функціонують здебільшого у складі дослідницьких університетів, виконуючи організаційно-адміністративні й координаційні функції щодо підготовки докторів філософії (Коваленко О. Ю., 2010, с. 131). Організація навчання за докторськими програмами у провідних університетах світу спрямована на посилення ефективності діяльності докторських шкіл, у тому числі шляхом створення міждисциплінарних дослідницьких центрів, що не обмежені рамками окремих факультетів і дисциплін (Байденко В. И., 2010, с. 89-104). Прикладом спільних досліджень учених, практиків, роботодавців тощо є проект Карнегі з докторату в освіті (The Carnegie Project on the Education Doctorate (CPED)) (Carnegie Project on the Education Doctorate). Офіційним виконавцем цього проекту є консорціум, до якого входять 25 коледжів і університетів, що організовують підготовку за докторськими програмами (Доктора філософії (PhD) у галузі освіти і Доктора освіти (Ed.D)). Цей проект (2007-2013 рр.) на національному рівні утворює науковий ступінь Ed.D, робить його більш релевантним для якісної підготовки шкільних учителів-практиків, адміністрації, науковців, персоналу шкіл і коледжів тощо.

За класифікацією Д. Карнегі, в університетах США існують такі типи докторантури (The Carnegie Classification of Institutions of Higher Education, 2005):

- докторантура за однією спеціальністю (освіта): S-Doc/Ed (присуджують докторські ступені тільки у галузі освіти);
- докторантура за однією спеціальністю (інші галузі): S-Doc/Other (присуджують докторські ступені тільки в одній галузі, але не в галузі «освіта»);
- комплексна докторантура, включаючи медичні / ветеринарні науки: CompDoc/MedVet (присуджують докторські ступені в гуманітарних, соціальних, технічних, інженерних та медичних / ветеринарних науках, в одній або багатьох професійних галузях);
- комплексна докторантура, без медичних / ветеринарних наук: CompDoc/NMedVet (присуджують докторські ступені в гуманітарних, соціальних, технічних, інженерних науках в одній або багатьох професійних галузях);
- докторантура гуманітарних і соціальних наук: Doc/HSS;
- докторантура технічних, інженерних та медичних наук: Doc/STEM.

Ступінь PhD є загально визнаною кваліфікацією, яка дає змогу подальшої дослідницької та викладацької діяльності. Докторські програми типу PhD, насамперед, пов'язані з фундаментальними природничими, соціальними, гуманітарними науками, мають предметне спрямування та спеціалізацію (Таланова Ж. В., 2010, с. 173-179).

Особливо затребуваним сьогодні в американському суспільстві, за твердженням Дж. Тейлора, є професійний (прикладний) докторат (Taylor J., 2008, с. 66), що вперше з'явився в університеті Торонто у 1874 р., і відрізняється від PhD за вимогами і можливістю працевлаштування. Прикладний докторат спрямовується на підготовку осіб для прикладних галузей знань, які вже мають професійний досвід, а саме: доктор медицини (MD), доктор освіти (EdD), доктор з бізнесового адміністрування (DBA), доктор медичної стоматології (DMD), доктор права (JD). Так, доктор освіти – EdD, присуджується особам, які продемонстрували на практиці набуті знання, здатність створювати та інтерпретувати нові знання, мають досвід професійної діяльності.

Варто підкреслити, що докторська підготовка у США, здійснюється в системі освіти, де пріоритетними є насамперед незалежність та академічна свобода (Байденко В. И., Селезнєва Н. А., 2010, с. 100-112). На навчання за докторською програмою відводиться 3-4 роки (Кравченко А. С., 2012). На першому етапі, упродовж 2-2,5 років докторант зобов'язаний вивчити рекомендовані навчальні дисципліни, скласти іспити та отримати диплом (свідоцтво) про навчання в докторантурі, що є юридичним документом (Миклебуст Я., 2007, с. 285).

На другому етапі проводяться наукові дослідження, відбувається процес написання та захист наукової роботи, після чого видається диплом докторського ступеня. Більшість університетів висувають аспіранту вимогу щодо презентації плану дисертації на момент отримання свідоцтва про навчання в докторантурі, тобто перед тим як дати йому дозвіл на проведення дисертаційного дослідження.

Обсяг докторських програм визначається у кредитах. Разом з тим, кількість кредитів встановлюється університетом. Так, для здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі освіти (PhD in Education) в університеті Уолдена (США) необхідно отримати в цілому 122 кредити, а саме, успішно завершити підготовчі курси (6 кредитів), у процесі яких розробити план професійного розвитку і план подальшого навчання; опанувати зміст рекомендованих навчальних модулів (86 кредитів); провести усний захист дисертації (30 кредитів) (Walker G., 2008). В Університеті штату Джорджія (США) докторанти навчаються 5 років і зобов'язані отримати 55-65 кредитів. Перші два роки вивчаються курси з психології, педагогіки, методології та теорії педагогічного дослідження і педагогічної практики. Упродовж наступних трьох років докторанти працюють над дисертаційним дослідженням (Регейло І. Ю., 2011, с.118).

Розглянемо більш детально зміст підготовки докторів філософії (PhD) у галузі освіти в університетах Сполучених Штатів Америки.

У Гарвардському університеті підготовка докторів філософії у галузі освіти (Doctor of Philosophy in Education) здійснюється у Graduate School of Education (подібно до нашої аспірантури) (Harvard Graduate School of Education). При підготовці упродовж перших двох років можна відвідати мінімум 16 курсів, включаючи: семінар для докторантів, один загальний обов'язковий курс, не менше чотирьох курсів з методів проведення дослідження (два курси з кількісних методів, один курс з основних якісних методів і додатковий курс з якісних методів за вибором), до дев'яти додаткових курсів на вибір, які пропонуються усіма докторськими школами Гарварду. Також до одного курсу прирівнюється час, що виділяється на підготовку до письмової частини комплексного іспиту. Варто зазначити, що тільки Harvard Graduate School of Education пропонує 275 курсів, а докторант може обирати курси й інших докторських шкіл.

У Стенфордському університеті діють спільні курси для усіх програм, які, зокрема, включають: семінари для докторантів; вступ до статистичних методів в освіті; курси з методів наукового дослідження (не менше 3); статистичний аналіз в освіті: якісний аналіз в освіті (Stanford University Graduate School of Education). Підготовка докторів філософії у галузі освіти відбувається за двома програмами. Перша програма «Соціальні науки, гума-

нітарні науки та міждисциплінарні дослідження політики у галузі освіти (SHIPS)» конкретизується у двох напрямках підготовки:

- гуманітарні та соціальні науки в освіті (HSS): антропология; економіка; історія; лінгвістика; організаційні дослідження; філософія; соціологія;
- виділені галузі (сфери) освіти (IDE), яка провадиться за такими напрямками підготовки: освітня політика; вища освіта; міжнародна компаративістика у сфері освіти; расові відмінності, нерівність і мова в освіті; подвійна спеціалізація в HSS та IDE.

Друга програма «Дослідження навчальних програм і підготовка вчителя» містить наступні навчальні дисципліни: початкова освіта; грамотність; мова; англійська філологія; історія; соціальна освіта. Водночас програма передбачає також міждисциплінарну спеціалізацію: науки про навчання (дидактика, зокрема методи навчання) і проектні технології. Підготовка за останньою передбачає: дослідницький семінар і колоквиум з наук про навчання та проектних технологій; два курси з методології дослідження; два курси з формування умінь проектування (наприклад, проектування експерименту, програмування, графічне проектування, робототехніка, відео/фільм, імітаційне моделювання, анімація, розробка ігор); два курси з методів навчання; один курс з технологій в контексті соціальної/історичної/філософської перспективи; один курс, орієнтований на зміст понять певної галузі (наприклад, математичної, природничої, початкової освіти тощо).

У Каліфорнійському університеті, Берклі, підготовка докторів філософії у галузі освіти за змістом включає (University of California, Berkeley Graduate School of Education):

- основні курси: два курси, один з яких повинен бути за межами галузі науки, у якій проводиться дослідження;
- курси з кількісних і якісних методів дослідження: не менше, ніж по одному курсу з кількісних і якісних методів;
- основні курси з галузі дослідження: кожна галузь має декілька основних курсів для докторантів;
- курси зі спеціалізації: докторанти спільно з консультантом визначають три галузі спеціалізації, на яких буде ґрунтуватися їх індивідуальна програма.

Загальна програма, яка пропонується докторантам, «Пізнання і розвиток» (PhD) реалізується, зокрема, за такими напрямками (спеціалізаціями): «Математична, природнича і технологічна освіта», «Людський розвиток і освіта». Варто відзначити, що остання підпрограма включає такі курси: «Історична перспектива американської освіти», «Міська освіта / Освіта в місті». Обов'язковими у програмі «Людський розвиток і освіта» є: один курс з кількісних методів, один курс з якісних

методів, два курси за межами спеціалізації (зазвичай психологія, антропология, соціальний захист або соціологія). Також підпрограма вимагає вивчення поглибленого курсу з методів наукового дослідження, курсу з когнітивного розвитку, курсу з соціального розвитку (соціалізації), курсу з навчання і учіння.

Докторантам рекомендується брати участь у роботі дослідницьких груп факультету; пройти два поглиблених курси зі сфери спеціалізації, а саме: семінар з інтелектуального розвитку, семінар з соціального та особистісного розвитку, зокрема, «Культура і когнітивний розвиток», «Психологія читання».

Мінімальний термін навчання для проходження кваліфікаційного іспиту для докторантів, які мають ступень магістра, становить два роки навчання. Для докторантів без ступеня магістра – три роки.

У Каліфорнійському університеті (Лос-Анджелес) підготовка докторів філософії у галузі освіти відбувається за напрямом «Освіта», який реалізується за такими програмами підготовки (University of California, Los Angeles. School of Education and Information Studies):

- Вища освіта й організаційні зміни. Зміст підготовки за цим напрямом, включає наступні навчальні дисципліни: «Історія вищої освіти», «Дослідження і оцінювання у вищій освіті», «Комп'ютерний аналіз емпіричних даних в освіті», «Основи американської системи вищої освіти», «Аналіз організації вищої освіти», «Теоретична рамка кваліфікації вищої освіти», семінар з вищої освіти: «Диверсифікація підготовки (як результату) та дослідницькі перспективи», семінар «Когнітивний та особистісний розвиток студентів коледжу» тощо.
- Соціальні науки і компаративістика у сфері освіти. У рамках цього напрямку існують такі спеціалізації: (1) філософія/історія освіти, (2) культурологічні дослідження в освіті (культурологія освіти, культурологічні засади освіти), (3) освіта людей різних рас та етнічної приналежності, (4) порівняльні/міжнародні дослідження в освіті.

До підготовки докторів філософії включено основні та п'ять елективних курсів, наукову практику та іноземну мову. Основні курси поділяються на спеціалізації, зокрема «Вступ до соціальних наук», «Компаративістика у сфері освіти», які докторант обирає самостійно: три з чотирьох основних курсів з спеціалізації, які за назвою відповідають назві спеціалізації; чотири курси з методів наукового дослідження, де три курси рекомендовано обрати з методів дослідження (кількісні або якісні), а один – з методів дослідження за вибором.

У напрямі «Освіта» привертає увагу програма підготовки на здобуття ступеня доктора філософії у галузі освіти, яка називається «Міська шкільна освіта». За змістом така програма включає: три

специфічні курси, запропоновані Відділенням міської шкільної освіти; чотири курси з методів наукового дослідження; курси з дослідження учнівства; дослідницькі курси Відділення університету; чотири курси за вибором з ключових проблем діяльності міської школи, які потребують дослідження і теоретичного обґрунтування (наприклад, дослідження у галузі політики освіти, навчання, навчальних програм, полікультурні програми, вивчення другої мови, управління школою, освітні реформи/зміни, підприємництво в освіті тощо); три споріднених до проблеми дослідження курсу поза університетським відділенням з освіти.

В університеті також пропонується програма з управління освітою для підготовки докторів у галузі освіти (Doctor of Education – Ed.D).

Інноваційною програмою докторської підготовки є впроваджена в університеті Джонса Гопкінса практико-орієнтована програма з підготовки докторів у галузі освіти (Doctor of Education – Ed.D), у якій спеціалізації змінюються щороку (Johns Hopkins University. School of Education). Наприклад, на 2016-2017 навчальний рік передбачено такі спеціалізації: «Підприємництво в управлінні освітою»; «Розвиток пам'яті і розумових здібностей в процесі навчання»; «Технології інтегрування в освіті». За змістом у загальному блоці програми підготовки докторів у галузі освіти (Ed.D) передбачаються наступні курси: «Наука про навчання»; «Форми і методи навчання, навчальні ситуації»; «Прикладне дослідження і оцінювання». Також у програмі навчання за цим напрямом пропонуються курси для всіх спеціалізацій: «Дисциплінарні підходи в освіті»; «Варіативність перспектив в навчанні та учінні»; «Сучасні підходи до вирішення освітніх проблем»; «Дослідницькі методи і зміна запитів на них»; «Управління закладами освіти».

Курси зі спеціалізації поділяються на три групи відповідно до тематики практико-орієнтованого дослідження. Це, як правило курси з оцінювання освітньої політики і освітніх програм; міжкультурної освіти; технологій і процесу творчого учіння. Незвичним для нашої системи вищої освіти є курс «Влада, політика і політика в сфері освіти». Навчання закінчується написанням практично-орієнтованої дисертації та її захистом.

Програми підготовки докторів філософії у галузі освіти також існують в університеті Пенсильванії (University of Pennsylvania. Graduate School of Education). У межах програми з освітньої політики вивчаються, зокрема, такі предмети: філософські аспекти освітньої політики; економічні аспекти освітньої політики; соціологія освіти; політика і освіта; школи як організації; вчителі і політика навчання; розвиток дитини і соціальна політика; освіта і американське місто тощо.

Програма з вищої освіти має індивідуальний характер. Обов'язковими для вивчення є тільки 12 курсів, далі студенти розробляють індиві-

дуальний план, консультуючись зі своїм науковим керівником, і виконують його. Також докторанти вивчають два курси з методів дослідження в університеті або в іншому навчальному закладі. Один з цих курсів повинен бути обов'язково з методів математичної статистики. Також пропонуються програми «Міждисциплінарні дослідження розвитку людини»; «Кількісні методи в освіті»; «Читання / Письмо / Грамотність»; «Навчання, учіння і підготовка вчителя».

В університеті існують також програми з підготовки докторів у галузі освіти (Ed.D). Такі програми спрямовані на підготовку докторів-управлінців вищою освітою, докторів-керівників різного рівня для вищої освіти, докторів в галузі підготовки вчителя, навчання й учіння.

У Мічиганському університеті підготовка докторів філософії у галузі освіти здійснюється за аналогічними програмами (University of Michigan. School of Education). Варто звернути увагу на такі програми підготовки: «Освітня політика, управління та інновації»; «Технології учіння»; «Навчання і освіта вчителя», «Установи освіти і політика». Остання програма передбачає вивчення наступних курсів: історія американської освіти, філософія і політика освіти, соціологія освіти, порівняльна педагогіка і міжнародна освіта, освіта і навчання культурі, аналіз освітньої політики, економіка і освіта, логіка дослідження тощо.

Основними курсами програми «Освіта і статистика (подвійний ступінь)» (подібної до нашої освітометрії) є: методи і теорія моделювання, проектування експерименту; аналіз об'єктивних даних; лінійні статистичні моделі; багаторівневі статистичні моделі; теорія психометрії: класичні і приховані моделі; дослідження у галузі освіти; якісні методи для неекспериментального дослідження тощо.

У процесі дослідження ми звернули увагу на те, що в цьому університеті проводиться підготовка докторів філософії в галузі вищої освіти. Така підготовка здійснюється за програмами: «Академічні чесноти і розвиток студентів», «Організація роботи і менеджмент», «Державна політика у сфері післядипломної освіти», «Наукові дослідження, їх оцінювання, податки», «Індивідуально спроектоване занурення у навчання».

Висновки. Узагальнюючи результати аналізу змісту підготовки докторів філософії у галузі освіти у провідних університетах США, можна сформулювати такі рекомендаційні висновки щодо розробки змісту підготовки докторів філософії у галузі освіти в Україні:

- проблематика докторських досліджень повинна відповідати сучасним потребам розвитку суспільства і самої сфери освіти, порушувати питання, що впливають не тільки на якість освіти, а й на якість функціонування суспільства;

- у процесі підготовки необхідно стимулювати докторантів до застосування інтегративного та міждисциплінарного підходів у дослідженнях сучасних освітніх проблем, оскільки проблеми освіти у швидкозмінному світі є комплексними, складними і, як правило, не мають однозначного вирішення;
- предметне поле докторської підготовки повинно включати навчальні курси з дотичних до сфери освіти галузей наукового знання. У всіх розглянутих програмах існують рекомендації щодо вивчення навчальних курсів з інших галузей наукового знання, дотичних до проблеми дослідження, зокрема, за межами університету;
- значна увага при підготовці докторів філософії у галузі освіти повинна приділятися оволодінню методами наукового дослідження (кількісними, якісними, змішаними), організації і проведенню експерименту, визначенню його вірогідності, методам математичної статистики. Така підготовка має здійснюватися від загального (загальнонаукова методологія) до часткового (конкретно наукова методологія), для всіх докторантів, незалежно від характеру дослідження (теоретико-експериментальне, порівняльне, історичне тощо), яке виконується;
- підготовка докторантів повинна бути максимально індивідуалізованою, але, в той же час, необхідно впроваджувати форми навчання, що стимулюють розвиток комунікативних здібностей, альтернативного й критичного мислення, уміння працювати в групі, здатність до інноваційної діяльності (щотижневі конференції, круглі столи для докторантів, створення творчих груп для розв'язання актуальних проблем);
- докторські програми містять навчальні курси і тренінги з розвитку здатності учіння;
- варто також звернути увагу на те, що у США проводиться підготовка докторів філософії у галузі освіти (PhD), докторів у галузі освіти (Ed.D). Два перші рівні за вимогами підготовки є однаковими, натомість останній значно відрізняється за метою введення і цільовою групою.

Література

1. **Байденко В. И.** Пути совершенствования докторской подготовки: Европа и США (статья третья) / В. И. Байденко, Н. А. Селезнёва // Высш. образование в России. – 2010. – № 11. – С. 99–112.
2. **Байденко В. И.** Содержательно-структурные особенности европейского докторского образования (статья вторая) / В. И. Байденко, Н. А. Селезнёва // Высш. образование в России. – 2010. – № 10. – С. 89–104.
3. **Закон України «Про вищу освіту»** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. **Коваленко О. Ю.** Неперервна педагогічна освіта у США: сучасний стан і перспективи розвитку / О. Ю. Коваленко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2010. – № 6 (8). – С. 127–132.
5. **Кравченко А. С.** Стандартизация педагогического образования в современных университетах США: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Кравченко А. С.; Рос. гос. пед. ун-т. – СПб., 2012. – 22 с.
6. **Миклебуст Я.** Аналіз практики реформи докторської освіти в Європі / Я. Миклебуст, Р. Нілсен // Докторські програми в Європі та Україні: матеріали міжнар. конф. «Впровадження принципів третього циклу вищої освіти Європейського простору в Україні» / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія»; наук. ред., упоряд. В. Моренець. – К.: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2007. – С. 6–16.
7. **Огнев'юк В., Сисоєва С.** Підготовка експертів у галузі освіти в Україні / Віктор Огнев'юк, Світлана Сисоєва // Освітологія. – 2015. – № 4. – С. 54–60.
8. **Рашкевич Ю. М.** Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : монографія / Ю. М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки. – 2014. – 168 с.
9. **Регейло І. Ю., Базелюк Н. В.** Освітня складова в докторських програмах у галузі освіти Гарвардського університету / І. Ю. Регейло, Н. В. Базелюк // Вища освіта України. – 2015. – Випуск 3 (додаток 2). – С. 41–48.
10. **Регейло І. Ю.** Підготовка фахівців за докторськими програмами у США / І. Ю. Регейло // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2011. – Вип. 1. – С. 116–121.
11. **Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації** / Авт.: В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
12. **Сучасні підходи до побудови освітніх програм.** Методичні матеріали / Уклад.: Холін Ю. В., Кравцов С. О., Маркова Т. О. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2014. – 36 с.
13. **Таланова Ж. В.** Докторська підготовка в країнах високорейтингових університетів – США і Сполученому Королівстві / Ж. В. Таланова // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. Пед. науки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки; голов. ред. І. О. Смолюк. – Луцьк: ВНУ, 2010. – Вип. 13. – С. 173–179.
14. **Таланова Ж. В.** Докторська підготовка у світі та Україні: монографія / Ж. В. Таланова. – К.: Міленіум, 2010. – 476 с.
15. **Carnegie Project on the Education Doctorate** [Electronic resource]. – Stanford. – Mode of access: <http://www.carnegiefoundation.org/education-doctorate>. – Title from the screen.
16. **Harvard Graduate School of Education** [Electronic resource]. – URL: <https://www.gse.harvard.edu/>.
17. **Johns Hopkins University.** School of Education [Electronic resource]. – URL: <http://education.jhu.edu/Academics/doctoral/>.

18. **QS World University Rankings** [Electronic resource]. – URL: <http://www.topuniversities.com/qs-world-university-rankings>.
19. **Stanford University**. Graduate School of Education [Electronic resource]. – URL: <https://ed.stanford.edu/academics/doctoral>.
20. **Taylor J.** Quality and Standards: the Challenge of the Professional Doctorate / J. Taylor // Higher Education in Europe. – 2008. – V. XXXII I, № 1. – P. 65–88.
21. **The Academic Ranking of World Universities** (Shanghai) [Electronic resource]. – URL: <http://www.shanghairanking.com/index.html>.
22. **The Carnegie Classification of Institutions of Higher Education** [Electronic resource] // The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching. – Stanford, 2005. – Mode of access: <http://classifications.carnegiefoundation.org>. – Title from the screen.
23. **The Times Higher Education World University Rankings** [Electronic resource]. – URL: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings>.
24. **University of California, Berkeley**. Graduate School of Education [Electronic resource]. – URL: <http://gse.berkeley.edu/graduate-studies>.
25. **University of California, Los Angeles**. School of Education and Information Studies [Electronic resource]. – URL: <http://gseis.ucla.edu/education>.
26. **University of Cambridge**. The Faculty of Education [Electronic resource]. – URL: <http://www.educ.cam.ac.uk/courses/graduate/>.
27. **University of Michigan**. School of Education [Electronic resource]. – URL: http://www.soe.umich.edu/academics/doctoral_programs/.
28. **University of Oxford**. Department of Education [Electronic resource]. – URL: <http://www.education.ox.ac.uk/courses/d-phil/>.
29. **University of Pennsylvania**. Graduate School of Education [Electronic resource]. – URL: http://www.gse.upenn.edu/degrees_programs/by_degree.
30. **Walker G.** Doctoral Education in the United States of America / G. Walker // Higher Education in Europe. – 2008. – № 1. – P. 35–48.

СОДЕРЖАНИЕ ПОДГОТОВКИ ДОКТОРОВ ФИЛОСОФИИ В ОБЛАСТИ ОБРАЗОВАНИЯ В УНИВЕРСИТЕТАХ США

Сысоева Светлана, доктор педагогических наук, профессор, член-корреспондент НАПН Украины,
заведующий НДЛ освітології, Київський університет імені Бориса Грінченка,
пр-т М. Тимошенко 13 б, 04212 г. Київ, Україна, s.sysoieva@kubg.edu.ua

Регейло Ирина, доктор педагогических наук, старший научный сотрудник,
начальник научно-организационного отдела, НАПН Украины,
ул. Сечевых Стрельцов, 52-А, 04053 г. Киев, Украина, 240615@ukr.net

В статье раскрыто содержание подготовки докторов философии в области образования в ведущих университетах США; проанализированы образовательная составляющая образовательно-научных программ докторского уровня; формы организации подготовки докторов философии в области образования; очерчены перспективы использования опыта подготовки докторов философии в области образования в Украине, в частности, содержания образовательной составляющей образовательно-научных программ подготовки докторов философии в области образования в Украине, их индивидуализации, проблематики докторских исследований, подготовки докторов философии в области образования (Ph.D), докторов в области образования (Ed.D).

Ключевые слова: доктор философии; докторские программы; курсы по специализации.

CONTENT OF PHD IN EDUCATION TRAINING IN THE US UNIVERSITIES

Sysoieva Svitlana, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of NAPS of Ukraine, Head
of Educational Research Laboratory, Borys Grinchenko Kyiv University,
13-b Tymoshenko st., 04212 Kyiv, Ukraine, s.sysoieva@kubg.edu.ua

Reheilo Iryna, Doctor of Pedagogical Sciences, Senior Fellow, Chief of Scientific Organization Department,
NAPS Ukraine, 52 A Sichovykh Stril'tsiv st., 04053 Kyiv, Ukraine, 240615@ukr.net

The content of PhD in Education training at the leading universities in the US is enlightened in the article; the doctoral programs coursework; the forms of PhD in Education training organization are analyzed; the prospects

concerning the use of PhD in Education training experience in Ukraine are outlined, in particular concerning the doctoral programs in education coursework content, their individualization, doctoral research problems, Doctor of Philosophy in Education (PhD), Doctor of Education (Ed.D) training.

The authors found that doctoral training is carried out in the US education system where the first priority is independence and academic freedom. It takes 3-4 years to study for doctoral program (PhD). In the first phase, for 2-2.5 years a doctoral student is required to study the recommended training courses, pass exams and get a diploma (certificate) on doctoral study, which is a legal document. The second phase is a process of the research, the process of writing and defense of the scientific work, and as a result - the receiving doctorate diploma. The amount of doctoral programs is determined in credits; their quantity is established by universities, conducting training.

The content of the educational programs for doctoral training in education (PhD) has been studied by analyzing the experience of leading (by rank) the US universities such as: Walden University, University of Georgia, Harvard University, Stanford University, University of California (Berkeley), University of California (Los Angeles), Johns Hopkins University, the University of Pennsylvania and the University of Michigan.

Keywords: Doctor of Philosophy; doctoral programs; specialization courses.

Стаття надійшла до редакції 14.03.2016

Прийнято до друку 31.03.2016

УДК 378.416

Тамара Коваль

ORCID iD 0000-0003-3401-8754

доктор педагогічних наук, професор,
Київський національний лінгвістичний університет,
вул. Велика Васильківська, буд. 73, 03680 м. Київ, Україна,
tikoval1@gmail.com

А. М. Аврамчук

ORCID iD 0000-0002-2868-0541

аспірант Інституту інформаційних технологій і засобів навчання,
НАПН України,
вул. М. Берлінського, буд. 9, 04060 м. Київ, Україна,
avramchuk92@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ MOODLE ДЛЯ СТВОРЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ З МОВНИХ ДИСЦИПЛІН: ЗАРУБІЖНИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

На сьогодні використання мультимедійних електронних освітніх ресурсів з мовних дисциплін в системі Moodle є актуальною проблемою. У статті здійснено аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду використання системи управління навчанням Moodle для створення мультимедійних електронних освітніх ресурсів з мовних дисциплін. Охарактеризовано наукові праці українських і зарубіжних вчених, які розглядають використання технологій дистанційного навчання, системи Moodle в освітньому процесі, зокрема з мовних дисциплін. Проаналізовано досвід застосування системи Moodle у вітчизняних і зарубіжних навчальних закладах.

Ключові слова: дистанційне навчання; мультимедійні електронні освітні ресурси з мовних дисциплін; мультимедійні електронні освітні ресурси; система управління навчанням Moodle.

Вступ. За останні роки інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) набули великої популярності і впроваджуються в освітній процес багатьох навчальних закладів. За допомогою ІКТ організатори освітнього процесу мають змогу ство-

рювати і використовувати електронні освітні ресурси для підвищення його ефективності і якості.

Проблеми використання ІКТ і електронних освітніх ресурсів (ЕОР) у вищій школі досліджувалась у працях В. Ю. Бикова, А. М. Гуржія,